V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **492** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 20 april 2010 (2009-2010)

Gedachtewisseling

over het rapport 'Technologietransfer op maat van de kmo in de Kempen' van de Reflectiegroep der Kempen

Verslag

namens de Commissie voor Economie,
Economisch Overheidsinstrumentarium, Innovatie,
Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door de heer Koen Van den Heuvel

verzendcode: ECO

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden:
de heer Robrecht Bothuyne, mevrouw Martine Fournier, de heren Jan Laurys, Koen Van den Heuvel;
de heren Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Chris Janssens;
de dames Patricia Ceysens, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de heer Matthias Diependaele, mevrouw Helga Stevens;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Filip Watteeuw.

Plaatsvervangers:
de dames Sonja Claes, Kathleen Helsen, Griet Smaers, de heer Eric Van Rompuy;
de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Katleen Martens, de heer Jan Penris;
mevrouw Fientje Moerman, de heer Herman Schueremans;
mevrouw Mia De Vits, de heer Peter Vanvelthoven;
de dames Vera Celis, Lies Jans;
de heer Lode Vereeck;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

De Commissie voor Economie, Economisch Overheidsinstrumentarium, Innovatie, Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie organiseerde op 24 maart 2010 een gedachtewisseling over het rapport 'Technologietransfer op maat van de kmo in de Kempen' dat werd opgesteld door de Reflectiegroep der Kempen. Deze organisatie is een denktank van bedrijfsleiders en oud-bedrijfsleiders van Kempense bedrijven.

I. TOELICHTING

De heer *Robert Stouthuysen,* voorzitter van de Reflectiegroep der Kempen, schetst bij het begin van zijn uiteenzetting de innovatiesector als een grote vijver waaruit vele vissers overheidssubsidies trachten te vangen. De plaatsen zijn kostbaar, zeker in een crisistijd waarin de overheid minder vis uitzet. Daarom is men het erover eens dat er geen vissers mogen bijkomen. Bij de publicatie van zijn rapport werd hij dan ook onmiddellijk als indringer gedetecteerd.

Sommigen reageerden met de dooddoener dat er eigenlijk geen probleem is. Er zou al voldoende technologietransfer zijn, ook voor kmo's. Zo antwoordde een Vlaams minister hem in een briefje: "Wij menen dat er in Vlaanderen zelf voldoende opportuniteit tot ervaringuitwisseling bestaat.". Dat is nochtans in tegenspraak met het ViA-rapport van professor Koen Debackere, die op 4 november 2008 technologietransfer op maat van kmo's bepleit.

Anderen trachtten de aandacht af te leiden. Het hoofd van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie adviseerde op 19 februari 2010 aan de Vlaamse Regering om een beroep te doen op Europa, dat over een grotere vijver beschikt. Probleem is evenwel dat Europa alleen bijkomende vissers toelaat die ervaring hebben in technologietransfer. Daarmee zit men terug bij af.

De Reflectiegroep der Kempen wil nochtans geen geld. Het is een denktank, die een proefproject voorstelt – in de Kempen – om te leren over de genoemde, praktische transfer van kennis en technologie naar de kmo's en de socialprofitorganisaties. De reden waarom de spreker zweeg tijdens de ViA-debatten in 2008, was een drievoudige operatie in Gasthuisberg te Leuven, met als gevolg: 100 dagen in een kunstmatige coma en 6 maanden ziekbed.

Tijdens zijn beroepsleven was de heer Stouthuysen algemeen directeur en afgevaardigd bestuurder van Janssen Pharmaceutica. Dr. Paul Janssen, de grootste vernieuwer ter wereld van onze tijd in de firma-industrie, was 46 jaar zijn collega. Als zakelijk leider heeft hij dagelijks meegeleefd met diens successen en mislukkingen als toepassende wetenschapper.

De spreker wil enkele aspecten van het Vlaamse innovatiebeleid in vraag stellen. Professor Debackere schrijft in zijn rapport dat innovatie de transformatie is van creativiteit in kennis in marktresultaten. Hij citeert: "Een regio die er niet in slaagt deze transformatieprocessen te stimuleren en efficiënt te laten verlopen, bevindt zich zonder meer in een innovatiecrisis.". De heer Stouthuysen beweert dat dit in Vlaanderen het geval is.

ViA heeft de ambitie om Vlaanderen tegen 2020 te doen behoren tot de Europese topregio's. Om dat doel te bereiken werd een positioneringspaper opgesteld met professor Debackere als rapporteur, die zeven doorbraken en tien hefbomen vermeldt. Twee van de zeven doorbraken zijn gericht op kmo's, maar van de tien hefbomen geen enkele.

Het eerste, volgens de spreker verkeerde uitgangspunt is dat de kmo's om te beginnen onvoldoende aan bod komen. Ze vertegenwoordigen in Vlaanderen nochtans twee derde van de werkgelegenheid en bijna 60 percent van de toegevoegde waarde. Als de sterkte van het economische weefsel uit innovatieve bedrijven en groeiers bestaat, zoals ViA

stelt, heeft Vlaanderen een probleem, want heel wat onderzoek leert volgens professor Debackere dat het daarmee niet goed gesteld is.

Innovatiebeleid heeft drie componenten: de productie van kennis en technologie, innovatieve bedrijven die ze toepassen, en de kennisspreiding als band tussen beide. Ze moeten allen toenemen, maar het Vlaamse beleid gaat hoofdzakelijk over grotere bedrijven en niet over kmo's, en meer over produceren dan over toepassen van kennis.

Meer dan 90 percent van de kennis die in de wereld wordt vergaard, rot in de laden van de kenniscentra. Tot 1991 heeft Janssen Research meer dan 100.000 nieuwe moleculen gemaakt, die nooit eerder beschreven waren. Daarvan zijn er slechts 77 op de markt gebracht, wat nog een hoge ratio is vergeleken met de andere farmaceutische bedrijven in de wereld. Het grote verschil tussen productie en toepassing maakt transfersystemen nodig, terwijl veel overheidsgeld gaat naar de productie van nog meer kennis. Het is immers daar waar machtige lobby's op inzetten.

Er gaat daarentegen weinig geld naar kleine, innovatieve bedrijven opdat zij gemakkelijker, sneller en beter de beschikbare kennis en technologie toepassen. Het terugverdieneffect, het rendement van de Vlaamse innovatie-investeringen is dan ook zeer laag. Op dit vlak moet in het overheidsbeleid dus voortaan meer aandacht en geld gaan naar innovatietoepassing in kmo's, ook al valt weerstand van de innovatielobby te verwachten.

Een tweede fout uitgangspunt is dat men wetenschap verwart met innovatie. Voorzitter Staf Van Reet van de werkgroep transnationale geneeskunde, in 2008 een van de vijf speerpunten van het innovatiebeleid, deelde de spreker mee dat men in verwarring geëindigd was omdat men het niet eens raakte over een definitie. Hoe kan men dan in 2015 producten en diensten klaar hebben om in 2020 voor rendement in de vorm van werkgelegenheid, welvaart en toegevoegde waarde te zorgen? De spreker is er niet tegen dat geïnvesteerd wordt in wetenschappelijk onderzoek over transnationale geneeskunde, maar dat mag niet ten koste gaan van het innovatiebudget. Er bestaan machtige lobby's die van beide walletjes trachten te eten.

Een derde fout is dat men te weinig innovatiemiddelen inzet op zo vlug mogelijk tot producten en diensten transformeerbare kennis en technologie. Het moet daarbij bij voorkeur gaan om bedrijven die in staat zijn dat binnen vijf jaar te doen en bovendien daarmee werk te creëren in deze streek. Nu gaat heel wat kennis en technologie naar het buitenland. Dat levert niet meer dan tien tot vijftien percent royalty's op.

Ten vierde spreken ViA-rapporten elkaar tegen. In het verslag van het innovatieatelier in Gent op 4 november 2008 staat: "Open innovatie komt erop neer dat ondernemers kennis moeten halen waar ze zit, in het binnenland en in het buitenland.". Hoe kan een kmo van 50 werknemers dat doen? Bij gebrek aan specialisten kunnen ze niet definiëren welke kennis ze precies nodig hebben. En waar moeten ze haar gaan halen?

Voor een grote onderneming als Janssen Pharmaceutica, met een staf van vier tot vijf medewerkers die de wereld afreizen om kennis en technologie te kopen en licenties binnen te halen, en twee tot drie mensen voor het omgekeerde met de eigen kennis, is dat geen probleem. Maar de grote hoop moet door het smalle kanaal van de technologietransfer. Grote ondernemingen uit het buitenland gaan echter rechtstreeks naar de Vlaamse kenniscentra en creëren daar in hun land of een ander werk en winst mee. Onze kmo's zijn daarvoor niet geëquipeerd. De kansen zijn niet gelijk. Technologietransfer op maat van kmo's geeft economie een sociale dimensie. Maar het beleid bewijst hen vooral lippendienst, terwijl het geld, volgens het mattheuseffect, naar de grote ondernemingen gaat.

Een vijfde fout uitgangspunt is de gedachte dat kmo-innovatiebeleid gelijkstaat met geld geven. VBO, Voka en Unizo zeggen dat er te weinig ruimte is om te investeren. Univer-

siteitsprofessoren zeggen dan weer dat de kmo's te weinig visie, durf, inzet en volharding hebben. Dat is misschien gemakkelijk gezegd door vast benoemde hoogleraren, maar er is inderdaad te weinig training in doeltreffend innoveren. Die technieken en methodes kan men aanleren.

Het is immers een riskante bezigheid, die tot veel mislukkingen leidt. In de Verenigde Staten mislukt 80 percent van de nieuwe producten in de categorie verpakte merkartikelen, ondanks het sterke marktonderzoek. In de sector industriële producten is het één op drie. Volgens de spreker ligt de oplossing voor kmo's in de zorgvuldige opbouw van een creatief, gedisciplineerd en gestructureerd innovatieproces. Dat is een kwestie van methodiek en niet van geld. Eind 2010 begint in de Kempen het door de heer Stouthuysen uitgewerkte trainingsprogramma 'Hoe doeltreffend innoveren in het kleinere bedrijf?'.

Maar ook het gebrek aan technologietransfer speelt een rol. Open innovatie is vandaag een hype. In Janssen Pharmaceutica was de cultuur uiterst gesloten. Stilaan veranderen grote bedrijven op dat vlak. Ze doen dat uit eigen belang, maar creëren daarmee ook kansen voor kmo's. Het laag hangende fruit is immers al geplukt. Om hoger in de kennisboom te klimmen heeft men bekwamere mensen nodig en meer geld en tijd. Het researchbudget van Janssen Pharmaceutica is vandaag, in euro uitgedrukt, drie keer groter dan in 1991.

Ook de stijgende overheidsreglementering, evenals de traagheid waarmee vergunningen en toestemming voor verder onderzoek worden afgeleverd, spelen een rol. Tegelijk verplicht ook de kortere levensduur van de innovatie tot openheid. De marktresultaten moeten er snel zijn. Ten slotte groeit ook het besef bij de grootste multinationale ondernemingen dat ze niet over alle kennis en technologie beschikken. Innovatie is multidisciplinair geworden. De concurrentie kan ook uit andere sectoren komen. Men begint te beseffen dat innovatie samenwerking vereist, wat kmo's de mogelijkheid biedt uitbesteed werk te vangen, net zoals men dat doet in de mediasector.

Een zesde en laatste verkeerde uitgangspunt is de aanpak via loketten. Voor een complexe aangelegenheid als technologietransfer naar kmo's, volstaat het niet om in alle arrondissementen loketten te installeren.

De spreker maakt zich geen illusies. Zijn resterende levensverwachting is drie jaar en hij heeft geen lobby achter zich. Hij voelt zich een Don Quichote, een onhandige, wereldvreemde man die zich met dolle argumenten inzet voor wat hij een goede zaak denkt te zijn, maar zich belachelijk maakt. Toch is hij gelukkig dat hij op zijn 82e is gehoord door de commissie. Hij kan nu gerust sterven.

De heer Stouthuysen vult aan dat de heer Thierry Taverna de studie gaat maken als de Reflectiegroep ooit middelen krijgt. Hij is belast met de opstelling van het innovatiedossier en kan de commissie vertellen hoe hij de realisatie van het onderzoek dat in het voorliggende document wordt voorgesteld, ziet.

De heer *Thierry Taverna,* afdelingshoofd Handelswetenschappen en Bedrijfskunde van de KHK, zet in op twee initiatieven, geïnspireerd door de heer Stouthuysen en de Reflectiegroep der Kempen. Het eerste is de eerder genoemde vorming van bedrijfsleiders, die in het najaar start. Het tweede is een proefproject, waarvoor de heer Stouthuysen steun heeft gemobiliseerd. Daarin wordt een specifiek domein geselecteerd waarop men in de Kempen aan de slag kan gaan met kmo's vanuit de bestaande kennisinstellingen en met links naar de universiteiten. De concrete uitwerking zal de vorm aannemen van een IWT-dossier, meer bepaald een VIS-project. Doel is het model te toetsen. Een en ander moet leiden tot resultaten in 2011-2012.

II. DISCUSSIE

De heer *Kris Van Dijck* dankt de gasten voor de manier waarop ze de commissie tot reflectie aanzetten. Hij hoopt dat dit niet het laatste document van de heer Stouthuysen is.

De inspanning van de overheid voor onderzoek en ontwikkeling wordt altijd afgemeten aan het percentage van begrotingsmiddelen dat wordt ingezet, ook al zijn er nu financiële beperkingen. Klopt de conclusie dat echter niet zozeer de input de essentie van het probleem vormt als wel wat ermee gedaan wordt? Als van het kennisdeel van de trechter slechts tien percent doorstroomt naar de kmo's, krijgen we bij lange na niet het gewenste resultaat. Eigenlijk moeten we voortaan meer naar de output kijken, concludeert het lid. Het volstaat niet om de middelen voor onderzoek en ontwikkeling te verdubbelen.

Heeft de Reflectiegroep, in afwachting van het proefproject, al concrete, praktische ideeën over de verbetering van de kennistransfer naar kmo's?

Mevrouw *Griet Smaers* vraagt wat Vlaanderen kan leren van het 'brainportmodel Eindhoven'. Kunnen andere instellingen dan onderwijsinstellingen een rol spelen om dat model in Vlaanderen ingang te laten vinden? Het open innovatiemodel is in Vlaanderen heel wat minder ontwikkeld dan in Nederland. Hoe kan Vlaanderen daar lessen uit trekken? Hebben grote ondernemingen daarbij een rol te vervullen? De Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij in Nederland vervult een heel specifieke rol bij de werking van het open innovatiemodel. Is er in Vlaanderen een instelling die die rol kan vervullen?

Wat denken de sprekers over het huidige beleid van ondersteuning en stimulering van innovatie bij kmo's? Die stimulans gebeurt meestal vooraf en met subsidies. Zijn er andere manieren mogelijk?

Welke rol kunnen het parlement en de overheid spelen bij de technologietransfers?

De heer *Filip Watteeuw* beaamt dat focussen op de budgetten niet volstaat om te beoordelen of het beleid goed is. Volgens de sprekers loopt de visie van ViA mank. Hoe kan dat worden gecorrigeerd? Hoe moet er voort omgesprongen worden met ViA?

Het zandlopermodel komt allicht niet alleen in Vlaanderen voor. Zijn er regio's die door de voorstellen van de Reflectiegroep toe te passen, vooruitgang geboekt hebben? Moeten technologietransfers focussen op een bepaald domein of zijn er geen beperkingen? Kan het beleid bijvoorbeeld voorrang geven aan groene innovatie of moet het enkel de instrumenten aanbieden?

Mevrouw *Güler Turan* weet dat de regio Kempen sterk getroffen is door de economische crisis. De provincie Antwerpen heeft de top tien gehaald van de regio's getroffen door collectieve ontslagen na herstructureringen. Het komt er nu op aan ervoor te zorgen dat de overheidsmaatregelen op maat van de kmo's zijn. Kmo's worden immers het zwaarst getroffen door de moeizamere kredietverlening. De Reflectiegroep kaart aan dat de transfer van innovatie en kennis naar de kmo's moeizaam verloopt.

De beleidsnota trekt de aandacht op innovatie in de kmo's. Die kunnen echter ternauwernood overleven, dus van hen kunnen moeilijk extra inspanningen in onderzoek en ontwikkeling verwacht worden. Daarom is samenwerking noodzakelijk, met andere bedrijven maar ook met universiteiten en onderzoekscentra. De Reflectiegroep pleit voor een nieuwe instelling. Hoe moet die er precies uitzien, qua samenstelling en qua takenpakket? Moet er voorrang gegeven worden aan bepaalde technologische ontwikkelingen? Hoe kan de overheid de technologie-instroom in bedrijven stimuleren?

De heer *Koen Van den Heuvel* zegt dat de overheid in de jaren tachtig inzette op innovatie door input. Die politiek is niet langer zaligmakend. Daarom moeten er soms kritische vragen gesteld worden bij de Barcelonanorm voor overheiduitgaven. Dat is eigenlijk een indicator die voortvloeit uit de oorspronkelijke innovatiepolitiek, waarbij uitsluitend aan het begin van de innovatieketting geïnvesteerd werd, dus in universiteiten en kenniscentra. In de jaren negentig maakte een zeker systeemdenken opgang, daarbij richtte de overheid haar aandacht ook op de bedrijven en de intermediaire actoren. De laatste jaren is er een derde golf van innovatiedenken. Dat blijkt trouwens ook uit het Vlaamse regeerakkoord. De maatschappelijke inbreng wordt nu veel groter. Het innovatief aanbesteden is daar een voorbeeld van. Ook Europa gaat meer en meer uit van de maatschappelijke behoeften. Vlaanderen en Europa stappen af van het hokjesdenken waarbij input in innovatie als zaligmakend wordt gezien.

De vorige regering met haar liberale ministers van Economie en Innovatie, geloofde vooral in een horizontaal economisch beleid en innovatiepolitiek. Op het einde van de regeerperiode werd die politiek bijgestuurd met onder meer de rondetafelconferenties. Deze regering hecht meer belang aan de verticale pijlers zoals de sectorale regiegroepen. Er moet wel een evenwicht blijven, de slinger mag niet te veel naar de andere kant doorslaan, de horizontale politiek is en blijft immers het fundament.

De Reflectiegroep vraagt een nieuwe aanvulling bij dat horizontale beleid, namelijk inspelen op de regionale dynamiek. Het lid moet echter nog overtuigd worden van de meerwaarde ervan. Vlaanderen telt zes miljoen inwoners en heeft een budget van een paar honderd miljoen euro voor innovatie. Het rapport-Soete waarschuwt voor versnippering van die schaarse middelen. Zijn de voorstellen van de Reflectiegroep de juiste werkwijze wetende dat de technologietransfer al jaren op de agenda staat? Vlaanderen heeft vijf regionale innovatiecentra met samen 45 ambtenaren. De centra werken samen met de werkgeversorganisaties. Zij zorgen onder meer voor technologietransfer naar kmo's. Het Antwerpse centrum heeft een bijkantoor in de Kempen. Is daarmee rekening gehouden bij de studie? Hoe evalueert de Reflectiegroep de bestaande instrumenten? Steeds maar nieuwe instrumenten creëren is geen optie.

Ook mevrouw *Patricia Ceysens* pleit voor outputgedreven doelstellingen. Het is echter moeilijk de criteria van die doelstellingen te bepalen. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat ook niet-gericht onderzoek getransformeerd wordt voor commercialisering? De vraag is of kmo's voldoende open staan voor innovatie. Heel wat kmo's staan huiverachtig tegenover het delen van hun ideeën met andere bedrijven.

Waarom wordt het idee trouwens beperkt tot de Kempen? Het lid weet niet of grote bedrijven als Philips en Janssen in die regio, of misschien zelfs in Vlaanderen of Europa, partners zullen vinden om ideeën te ruilen. Misschien is het beter hen, maar ook de nichekmo's aan te zetten mondiaal te denken.

De heer *Robert Stouthuysen* antwoordt dat het geen Kempens project is, maar een proefproject in een subregio, bedoeld om later de principes toe te passen in de andere regio's. Misschien is het wel in de Kempen gestart omdat de regio zo zwaar getroffen wordt door werkloosheid. Behalve Philips en Janssen Pharmaceutica zijn er geen grote bedrijven meer in de regio. Kmo's worden vaker en eerder getroffen door de crisis omdat ze vaak geen afgewerkte producten maken. Ze zijn leverancier van andere bedrijven.

De receptiviteit is heel belangrijk: als de varkens niet eten, worden ze niet dik. Daarom is training net zo belangrijk. Kaderleden en topmanagers moeten leren hoe ze kunnen innoveren. Innovatie is een proces met bepaalde technieken. In de loop van dat proces leren ze

dan welke subsidies mogelijk zijn. Het kmo-beleid heeft maar zin als het kan worden ingepast in een gestructureerd innovatieproces. Kmo's moeten de mogelijkheden van innovatie leren inzien.

De grote farmaceutische bedrijven hebben de laatste jaren vooral producten op de markt gebracht die ontwikkeld zijn in kleine labo's. Zij kopen die bedrijfjes op voor een mooie prijs, nemen hun technologie over en ontwikkelen die verder. Janssen Pharmaceutica is in 1963 aan Johnson & Johnson verkocht voor 350 miljoen frank. Nu zou dat miljarden opbrengen.

Er zijn dus drie componenten nodig voor een goede technologietransfer: een technologiecentrum, een goede doorstromingsweg en een receptief bedrijf.

Onderzoek en ontwikkeling hebben zowel met wetenschap als met innovatie (de kennis transformeren in marktresultaten) te maken. De middelen moeten over beide componenten verspreid worden. Movetis, een Kempens bedrijf, heeft van Janssen Pharmaceutica in 1991 een product tegen constipatie gekregen. Dat is pas op de markt gebracht in 2009 omdat de controlerende instanties die het gebruik ervan moesten toestaan, niet wisten wat constipatie was. Er is dus eerst onderzoek nodig over constipatie vooraleer een product ertegen op de markt kan worden gebracht. De heer Paul Janssen onderzocht niet wat het probleem was, maar als er wetenschappelijke conclusies waren over een bepaald medisch probleem, startte hij testen voor medicijnen.

Professor De Backer heeft enorme inspanningen gedaan om cijfers bij elkaar te brengen. Die cijfers zijn vijf jaar oud en zijn niet correct. Op statistisch vlak hinkt Europa enorm achterop. Wetenschap en innovatie evolueren dusdanig snel dat cijfers van drie jaar geleden geen betekenis meer hebben. Daarop baseert men zich wel om het beleid uit te stippelen.

Er bestaan inderdaad innovatiecentra en instanties als Voka en Innotec krijgen een adviseur toegewezen. De heer Stouthuysen heeft nog geen innovatieadviseur ontmoet en kent geen bedrijven die er wel al contact mee hebben gehad. Zelfs al zijn ze actief, dan nog is het niet duidelijk hoe ze alle verschillende bedrijven op de juiste manier kunnen bijstaan.

Heel wat vragen vormen net het voorwerp van de studie die moet worden gemaakt. Brainport Eindhoven is een belangrijk voorbeeld voor Vlaanderen. Een kleinere afgeleide ervan is het innovatiepark in Turnhout. De bedoeling is innovatieve bedrijven te laten cohabiteren. Door het uitwisselen van ervaringen kunnen ze dan tot nieuwe ideeën en producten komen. Brainport Eindhoven heeft aanzienlijke middelen gekregen van Philips, van de stad Eindhoven, van de technische hogeschool en van de provincie. Die investeringen passen in een grotere spreidingspolitiek van de Nederlandse Regering. Philips heeft gronden en gebouwen ter beschikking gesteld. Innovatieve bedrijven zijn zich daarop komen vestigen, zij doen aan kruisbestuiving. Zo komt men tot multisectorale productconcepten. Het is dus niet zo dat enkel bedrijven uit een bepaalde sector samenwerken. Dat model moet verder bestudeerd worden om na te gaan wat Vlaanderen eruit kan leren.

Ook het belang van een ontwikkelingsmaatschappij moet van naderbij bekeken worden. Van de provinciale ontwikkelingsmaatschappijen wordt weinig meer vernomen, althans toch niet in de Kempen. De Kempen hebben geen minister, geen gouverneur, geen provincieraad. Ze moeten altijd aankloppen bij Antwerpen die de eigen problemen en industrie voorrang geeft. Ook Mechelen komt voor de Kempen. De Kempen komen op de derde plaats, een streek zonder identiteit, zonder imago, zonder collectief leiderschap, met heel wat kleine bedrijfjes.

Bij de oprichting kreeg de Reflectiegroep van de bestendig afgevaardigde Helsen het verwijt nog maar een bijkomende sociaaleconomische actor te zijn. De Reflectiegroep is geen actor, maar een denkgroep. Denken gaat vooraf aan het ageren. Hoe dan ook steunden de bestendigde afgevaardigden de Reflectiegroep niet.

In het rapport van Vlaams minister Lieten staan heel wat impulsen voor innovatie, onder meer kapitaalsubsidies. Het volstaat echter niet de kmo's te sensibiliseren voor innovatie, het moet hen ook nog geleerd worden hoe ze aan product-, proces-, en businessmodelinnovatie kunnen doen. Paul Janssen omschreef de noodzakelijke aspecten voor innovatie op een farmaceutisch congres in de jaren zeventig als het beschikken over goede mensen, goede processen en een vlakke organisatie dus zonder niveaus. Innovatie vloeide volgens hem voort uit luisteren naar alle werknemers. Zo is de constiperende werking van een bepaald middel ooit ontdekt door de verzorger van de ratten. Het had voor hem geen zin om aparte afdelingen voor innovatie te hebben. Onderzoek gaat uit van mensen, niet van de organisatie. Iedereen was ontgoocheld door die boodschap.

Twintig jaar later was er een dip in de farmaindustrie. Toen oogstte hij Paul Janssen met dezelfde toespraak van twintig jaar eerder wel veel bijval. Van receptiviteit gesproken! Het komt er dus eerst op aan de kmo's receptief voor innovatie te maken. De modellen daarvoor moeten getest worden en bij succes overgeplant naar andere regio's. Als het innovatiepark succesvol is in Turnhout, kan het ook in andere regio's opgericht worden.

Het innovatiebeleid wordt al te veel geïnitieerd door professoren en kenniscentra. Zij zetten in op input, want krijgen dan subsidies. Het transferonderzoek moet vanuit de praktijk naar het beleid kijken. Dat vergt onder meer diepte-interviews van bedrijfsleiders.

Het onderscheid tussen gericht onderzoek en niet-gericht onderzoek is niet relevant, zo lang het onderzoek maar tot iets leidt. Heel wat nieuwigheden worden toevallig ontdekt. Zo liet Paul Janssen ooit naar olie boren in de Kempen, maar hij stuitte op warm water. Dat is dan onder meer gebruikt om het Kursaal van Turnhout te verwarmen. Het komt er dus op aan goede ideeën te hebben die tot goede producten leiden waarvoor de klant wil betalen.

De heer *Thierry Taverna* denkt dat alle nodige structuren in Vlaanderen al bestaan. De overheid subsidieert een groot netwerk van kenniscentra, universiteiten en hogescholen, maar die worden te weinig uitgedaagd om maatschappelijke resultaten te halen. De heer Stouthuysen heeft de KHK uitgedaagd en die gaat er nu voor. Ze zal er de middelen voor vinden. Het heeft echter geen zin om nieuwe instituten te creëren, het netwerk bestaat. Het hoger onderwijs heeft meer in zijn mars maar moet gewoon meer geprikkeld worden.

De voorzitter,

Patricia CEYSENS

De verslaggever,

Koen VAN DEN HEUVEL

Gebruikte afkortingen

IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
KHK	Katholieke Hogeschool Kempen
Unizo	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VBO	Verbond van Belgische Ondernemingen
ViA	Vlaanderen in Actie
VIS	Vlaams Innovatiesamenwerkingsverband
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen